

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl jako soud odvolací v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Hany Lojkáskové a soudců Mgr. Vladimíra Soukupa a Mgr. Vladimíra Sommera ve věci

žalobkyně: **I Z**, narozená dne
trvale bytem

zastoupená advokátem JUDr. Ivo Palkoskou
sídlem Kladno, Kleinerova 150

proti
žalovanému: **P Z**, narozený dne 1
trvale bytem

zastoupený advokátem Mgr. Pavlem Markem
sídlem Praha 1, Na Poříčí 19, 110 00

o výživné rozvedené manželky
o odvolání žalobkyně proti rozsudku Okresního soudu v Kladně č.j. 11 C 31/2023 – 413 ze dne 9. prosince 2024

t a k t o :

I. Rozsudek soudu prvního stupně se ve výroku II. potvrzuje.

II. Ve výroku III. se rozsudek soudu prvního stupně mění tak, že se žalovanému přiznává náhrada nákladů řízení ve výši 12 185 Kč, jinak se potvrzuje.

III. Žalobkyně je povinna zaplatit žalovanému k rukám jeho právního zástupce náhradu nákladů odvolacího řízení ve výši 2 698 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Shodu s prvopisem potvrzuje Nikola Ráhová

Odůvodnění:

1. Okresní soud v Kladně (dále jen „soud prvního stupně“ nebo „prvostupňový soud“) svým rozsudkem č.j. 11 C 31/2023 – 413 ze dne 9. 12. 2024 zastavil řízení o uložení povinnosti žalovanému přispívat na výživu žalobkyně částkou 10 000 Kč měsíčně od 23. 5. 2022 do 18. 7. 2023, a to vždy nejpozději k 25. dni v měsíci k rukám žalobkyně (výrok I.) a zamítl žalobu, kterou se žalobkyně domáhala uložení povinnosti žalovanému přispívat na výživu žalobkyně částkou 10 000 Kč měsíčně, a to vždy nejpozději k 25. dni v měsíci k rukám žalobkyně počínaje 19. 7. 2023 (výrok III.). Žalobkyně byla uznána povinnou zaplatit žalovanému náhradu nákladů řízení ve výši 121 849,11 Kč, přičemž tuto povinnost byla uznána oprávněnou splnit v pravidelných měsíčních splátkách ve výši 4 000 Kč, splatných vždy ke každému 15. dni v měsíci počínaje měsícem následujícím po právní moci tohoto rozsudku pod ztrátou výhody splátek k rukám právního zástupce žalovaného (výrok III).

2. Žalobkyně se žalobou, podanou k soudu prvního stupně dne 19. 7. 2023, domáhala stanovení výživného rozvedené manželky s tvrzením, že manželství účastníků bylo pravomocně rozvedeno jeho rozsudkem ze dne 28. 6. 2021, který nabyl právní moci dne 23. 5. 2022. Tvrdila, že s rozvodem nesouhlasila, rozpad manželství nezapříčinila a než začala žít s žalovaným, nebrala žádné léky a s ničím se neléčila. V žalobě bylo dále tvrzeno, že jí žalovaný způsobil psychické potíže dlouhodobým domácím násilím, tedy fyzickým napadáním, vyhrožováním, vydíráním, ovládáním, ponižováním, znásilňováním, nucením k interrupcím, a přispěl tím k rozvoji dalších onemocnění jako je [redacted]. Poukazovala na to, že psychické potíže jí byly diagnostikovány až od 12. 4. 2018 a že je od té doby léčena antidepresivy. Tvrdila, že není schopna se sama živit a tato neschopnost má původ v manželství s žalovaným, a že jí byla dne 26. 11. 2018 přiznána invalidita prvního stupně. Uváděla, že je v evidenci Úřadu práce ČR od 2. 12. 2020 a od 8. 7. 2022 je v pracovní neschopnosti, neboť se aktuálně léčí s [redacted] v kombinaci s [redacted] na medikaci, [redacted]. V žalobě dále poukazovala na to, že její čistý měsíční příjem je tvořen z invalidního důchodu, příspěvku na bydlení a příspěvku na živobytí, že má vysoké náklady na bydlení a částečně vyživuje nezletilou dceru. Tvrdila, že mezi lety 2006 až 2017 poskytla žalovanému několikrát zápůjčku, ale ten jí ničeho nevrátil, byť je podnikatel a pobírá výsluhovou penzi od Ministerstva vnitra ČR.

3. Žalovaný nároky uplatněné žalobkyní neuznal a navrhl zamítnutí žaloby s tím, že označil za nepravdivá její tvrzení, že jí způsobil dlouhodobým domácím násilím psychická a fyzická onemocnění. Připomínal, že pokud v jiných soudních řízeních opakovaně zmiňovala domácí násilí z jeho strany, nebylo nic takového prokázáno a všechna trestní oznámení byla zastavena či odložena. Konstatoval, že v jiných řízeních bylo prokázáno, že je schopna se sama živit, může si nalézt zaměstnání a že po celé manželství nejevila zájem o práci. Zdůrazňoval, že případná neschopnost tak nemá a nemůže mít původ v manželství, když žalobkyně byla psychicky nemocná a brala antidepresiva již v roce 2016. Připomínal, že manželství trvalo pouze od září 2017 a fakticky skončilo již v dubnu 2018, neboť bylo pouze formálním svazkem, a to bez ohledu na právní moc rozsudku o rozvodu. Poukazoval na to, že to je žalobkyně, která se na něm dopustila násilí, opakovaným pomluvám a křivým obviněním a proto jí tak nemůže svědčit nárok na výživné. Akcentoval, že se po celou dobu staral o domácnost, když nyní pečuje o společnou nezletilou dceru, která mu byla svěřena do výlučné péče, přičemž žalobkyně ničeho nepřispívá na její výživu. Stran tvrzených zápůjček uváděl, že žalobkyni veškeré vrátil.

4. Soud prvního stupně po provedeném řízení, kdy vyšel z nesporných tvrzení a listinných důkazů tak, jak je to uvedeno v odst. 4 až 147 odůvodnění napadeného rozsudku, vzal za prokázaný skutkový stav, uvedený tamtéž v odst. 149.

Shodu s prvopisem potvrzuje Nikola Ráhová

5. V rozsahu, v jakém byla žaloba vzata částečně zpět, zastavil řízení podle ust. § 96 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o.s.ř.“) a ve zbývající odkázal na ust. § 760 odst. 1, 2 a 3 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o.z.“), ust. § 761 odst. 2 o.z. a ust. § 762 o.z., s připomenutím komentářové literatury. O nákladech řízení rozhodl podle ust. § 142 odst. 1 o.s.ř. a ust. § 146 odst. 2 o.s.ř. se zdůrazněním, že nepřistoupil k aplikaci ust. § 150 o.s.ř., kdy tento svůj postup podrobně vysvětlil v odst. 160 odůvodnění napadeného rozsudku. Výši nákladů řízení odůvodnil odkazem na ust. § 8 odst. 2 vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, ve znění do 31. 12. 2024 (dále jen „SAT”), ust. § 7 bodu 6. SAT, ust. § 11 odst. 1 písm. a), d), g) SAT, ust. § 13 odst. 4 SAT, ust. § 14 odst. 3 SAT a vyhlášku č. 467/2022 Sb. Povinnost k plnění stanovil ve splátkách podle ust. § 160 odst. 1 věta prvá před středníkem o.s.ř. a platební místo určil podle ust. § 149 odst. 1 o.s.ř., když podrobný výpočet uvedl v odst. 161 odůvodnění napadeného rozsudku.

6. Prvostupňový soud v odst. 155 odůvodnění napadeného rozsudku předeslal, jaké kumulativní podmínky musí být splněny pro přiznání výživného rozvedené manželce. Konstatoval, že žalobkyně není schopna se sama živit, kdy její schopnost práce je snížena jen o 35 % s tím, že má řadu zdravotních problémů, pro které je v dlouhodobé pracovní neschopnosti a pobírá invalidní důchod. Je závislá na sociálních dávkách, příspěvku na bydlení a na živobytí, které tvoří její další příjmy a byť vlastní nemovitost, v níž bydlí, má současně řadu dluhů. Uvedl, že nebyla splněna podmínka, že neschopnost sama se živit má původ v manželství. Připomněl, že žalobkyně řádně netvrdila a neprokazovala, že by již před manželstvím měla dlouhodobé a stále zaměstnání a že sice pobírá invalidní důchod, ale jedná se o snížení schopnosti práce o 35 %. Dovodil, že tedy ani po této době nebyla zcela vyloučena z možnosti pracovat, neboť její pracovní neschopnost je dána až poslední dobou. Vyšel rovněž ze zjištění, že řadu zdravotních problémů měla žalobkyně již před uzavřením manželství, které před Policií ČR přisoudila nevhodnému chování předchozího manžela, nikoliv žalovaného. Prvostupňový soud uzavřel, že se počátek jejích zdravotních problémů nedatuje v období manželství ani po něm s tím, že žalobkyně řádně netvrdila ani neprokazovala, že by ke zhoršení zdravotních problémů mělo dojít v průběhu manželství. Poukázal na to, že trvalo velmi krátkou dobu a že jeho rozpad proběhl již dříve. Ke konfliktům mezi žalobkyní a žalovaným akcentoval, že se jednalo o vzájemné chování, nikoliv o žalovaného jako agresora. Uvedl, že tedy nemohl dospět k závěru, že neschopnost žalobkyně sama se živit má původ v manželství a že tedy nebyla naplněna další podmínka k přiznání výživného. Soud prvního stupně se zabýval otázkou přiznání výživného na základě ust. § 762 o.z. a připomněl, že příčina rozvratu manželství byla shledána v řízení o rozvodu manželství na straně obou účastníků. Přestože žalobkyně netvrdila další podmínku pro aplikaci uvedeného zákonného ustanovení, tedy vznik závažné újmy rozvodem, poukázal na to, že předpokladem přiznání práva na sankční výživné je, že oprávněný manžel požádá svého bývalého manžela, aby mu poskytoval výživné ve stejném rozsahu jako za trvání manželství. Zdůraznil, že se žalobkyně přiznání tzv. sankčního výživného nedomáhala, ale pouze poukazovala na průběh manželství, na svůj zdravotní stav a neschopnost sama se živit, která má původ v manželství, když současně výslovně uvedla, že se domáhá přiměřeného výživného, když za manželství pobírala výživné ve výši 13 000 Kč měsíčně.

7. Proti výrokům II. a III. toho rozsudku podala žalobkyně včas odvolání a konstatovala, že prvostupňový soud sice provedl obsáhlé dokazování, ale věc po právní stránce posoudil nesprávně a navíc jí neposkytl dostatečné poučení o sankčním výživném. V odvolání mu vytýkala, že vyšel z mylného zjištění, že řádně netvrdila a neprokazovala, že by již před manželstvím měla dlouhodobé a stálé zaměstnání. Zdůrazňovala, že doložila, že po dobu trvání vztahu se žalovaným pracovala přímo pro něho, a to jako asistentka, grafička a uklízečka. Připomínala, že dohoda o provedení práce byla ukončena ke dni 1. 4. 2018, když krátce nato žalovaný opustil společnou domácnost z důvodů mimomanželského vztahu s jinou ženou a odkazovala na závěry odvolacího soudu v jeho rozsudku stran rozvodu účastníků. Ve svém odvolání dále

uvedla, že si žalovaný musel být vědom skutečnosti, že pokud vykonávala zaměstnání pouze pro něj a navíc se starala o společnou dceru, je její šance na uplatnění na trhu práce velmi nízká. Prvostupňovému soudu dále vytýkala, že vyhodnotil nesprávně původ, resp. počátek jejích zdravotních problémů, neboť tyto jsou právě důsledky jejího dlouhodobého soužití s žalovaným. Připomínala, že tyto problémy vyústily v to, že jí byla za trvání manželství diagnostikována psychická porucha a s ní související řada dalších onemocnění, které ji brání ve výkonu zaměstnání, neboť byla ve vztahu se žalovaným v neustálém stresu s pocitem závislosti na něm. Poukazovala rovněž na to, že jí byl za trvání manželství přiznán nárok na pobírání invalidního důchodu I. stupně pro její dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, neboť trpí zejména ú[redacted] a je schopna se živit v podstatně menším rozsahu a intenzitě. Vyslovila svůj názor, že prvostupňový soud měl její vztah se žalovaným posuzovat komplexněji, z dlouhodobého hlediska, tedy již před uzavřením manželství, když oba byli dlouhodobými životními partnery a budovali se svou společnou dcerou společný život. Připomínala, že manželství účastníků sice trvalo toliko pět let, ale fakticky spolu žili mnohem delší dobu, neboť z jejich vztahu se narodila dcera, které je nyní 18 let. Dovozovala, že uzavření manželství bylo jen určitým pokračováním faktického vztahu účastníků. K dohodě o SJM, uzavřené před uzavřením manželství, konstatovala, že ji ve svých důsledcích znevýhodňuje, neboť v ní žalovaný nastavil situaci v její neprospěch. Stejně jako v žalobě, tak i v odvolání poukazovala na to, že žalovanému zapůjčila částku 710 000 Kč, kterou jí nevrátil. Zdůrazňovala, že návrh na rozvod podal žalovaný a ona se proti rozsudku, kterým bylo manželství účastníků rozvedeno, odvolala, zejména z důvodů, že ji rozvod uvrhne do finanční tísně. Vyslovila své přesvědčení, že veškeré jednání prvostupňového soudu bylo vůči ní neobjektivní a že veškeré důkazy i tvrzení byly hodnoceny jednostranně ve prospěch žalovaného. S ohledem na část závěrů prvostupňového soudu poukazovala na to, že nebyla povinna v žalobě specifikovat právní důvod svého nároku, když postačuje uvedení základních skutkových okolností, ze kterých vyplývá její nárok na výživné. Protože soud prvního stupně nepřihlédl k dřívějšímu společnému životu účastníků a k okolnostem, které předcházely uzavření manželství, včetně majetkového ujednání, které pro žalobkyni nebylo výhodné, označila jeho přístup za formalistický s tím, že porušil její právo na spravedlivý proces a na právo vlastnit majetek. Dovozovala, že formulace ust. § 761 odst. 1 o.z. nevyžaduje, aby rozvedený manžel výslovně navrhl soudu, aby mu výživné přiznal ve stejném rozsahu jako po dobu trvání manželství. Soud prvního stupně se jejím nárokem z tohoto pohledu nezabýval, ale formalisticky ho odmítl z důvodu, že nepožádala o sankční výživné, když ji ani nepoučil, že je třeba, aby prokazovala, že jí vznikla závažná újma. Konstatovala, že by se měl touto věcí znovu zabývat, zejména posoudit, zda jí, která s rozvodem nesouhlasila, vznikla závažná újma, kterou může být i újma nemajetková. Navrhla, aby odvolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil prvostupňovému soudu k dalšímu řízení. Připomínala, že je osobou psychicky zranitelnou, že ve svých jednáních se soudem, ale i s jinými subjekty, nejedná jako běžný člověk s průměrným rozumem, a v tomto směru měl být prvostupňový soud vůči ní vstřícnější. Stran důvodů, uváděných pro nepřiznání postupu podle ust. § 150 o.s.ř., dovozovala, že by se spíš jevily jako důvody při rozhodování o osvobození od soudních poplatků. V případě potvrzení napadeného rozsudku navrhla, aby žalovanému nebyla přiznána náhrada nákladů řízení před soudy obou stupňů.

8. Žalovaný se k odvolání vyjádřil tak, že navrhl potvrzení napadených výroků jako věcně správných s tím, že soužití účastníků nicméně fakticky skončilo již k dubnu 2018 a od té doby bylo manželství pouze formálním svazkem. Připomínal, že k rozvodu nedošlo dříve pouze z důvodu obstrukčního jednání žalobkyně, která podávala opakovaně návrhy na rozvod manželství a následně je brala zpět, aby řízení nebyla ukončena meritorním rozhodnutím. Dovozoval, že se tedy jednalo o zjevné zneužití práva z její strany. Konstatoval, že žalobkyně nikdy nepracovala, a to bez ohledu na jejich manželství a že ze spisu plyne, že péči o dceru se věnoval v podstatné (ne-li vyšší) míře též on, který k tomu navíc rodinu hmotně zabezpečoval. Vyslovil své přesvědčení, že žalobkyně je schopna se sama živit, a že není splněna ani první podmínka,

vyžadovaná ust. § 760 o.z., když její snížení schopnosti práce je 35 %. K lékařským zprávám, které předložila soudu prvního stupně, připomínal, že neobsahují objektivní diagnózu, nýbrž subjektivní vnímání svého stavu žalobkyní a lékařem bylo toto vnímání pouze reprodukováno. Ohledně zápůjček namítal, že všechny žalobkyni řádně a včas splatil. Výtky ohledně hodnocení důkazů prvostupňovým soudem označil za nedůvodné a ztotožnil se i s důvody, pro které nebyly moderovány náklady řízení. Připomínal, že spor byl dlouhý a nákladný a že by bylo nespravedlivé, aby mu nebyla přiznána náhrada jím vynaložených nákladů.

9. Krajský soud v Praze jako soud odvolací (ust. § 10 odst. 1 o.s.ř.) po zjištění, že odvolání bylo podáno proti nepravomocnému rozsudku okresního soudu oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (ust. § 204 odst. 1 o.s.ř.), že jde o rozhodnutí, proti kterému je odvolání přípustné (ust. § 201 o.s.ř.), a že žalobkyní uplatněné skutečnosti lze podřadit pod dovolené odvolací důvody [ust. § 205 odst. 2 písm. b), c), d), e) a g) o.s.ř.], přezkoumal napadený rozsudek soudu prvního stupně v rozsahu uvedeném v ust. § 212, věta prvá o.s.ř. a ust. § 212a odst. 1 a 3 o.s.ř., tj. v celém rozsahu, tedy přezkoumal i řízení, které vydání napadeného rozhodnutí předcházelo, přihlížel k vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (ust. § 212a odst. 5 o.s.ř.) a poté dospěl k závěru, že odvolání není důvodné.

10. Výrok I., který nebyl odvoláním napaden, nebyl odvolacím soudem přezkoumáván a nabyl samostatně právní moci (ust. § 206 o.s.ř.).

11. Odvolací soud shledal, že soud prvního stupně provedl v řízení potřebné dokazování, provedené důkazy správně hodnotil, zjistil z nich správné skutečnosti a na jejich základě dospěl ke správným závěrům o skutkovém stavu věci. Odvolací soud při svých závěrech o skutkovém stavu věci proto vychází z výsledků dokazování soudu prvního stupně, tak jak je ve svém rozsudku správně popsal, a pro stručnost na jeho rozsudek v těchto částech zcela odkazuje. Postupuje tak v souladu s usnesením Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 3450/2011 ze dne 16. 11. 2011, podle něhož vychází-li potvrzující rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé z týchž skutkových a právních závěrů jako rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé, pak se požadavkům kladeným na obsah odůvodnění takového rozhodnutí odvolacího soudu ust. § 157 odst. 2 o.s.ř. nikterak neprotiví, jestliže odvolací soud (byť i v reakci na námitky odvolatele) omezí své závěry na prosté přitakání správnosti skutkových závěrů a právního posouzení věci soudem prvního stupně. To je dáno charakterem (postavením) odvolacího soudu, jenž plní roli přezkumné instance a nebuduje svá rozhodnutí „na zelené louce“ a bez vazby na argumentaci soudu prvního stupně.

12. Skutkové a právní závěry soudu prvního stupně jsou tedy správné, odvolací soud je sdílí, v souladu s výše citovaným usnesením Nejvyššího soudu ČR v podrobnostech odkazuje na odůvodnění napadeného rozsudku a dále k věci, se zřetelem k odvolacím námitkám, dodává:

13. Se žalobkyní lze vyslovit souhlas toliko v tom, že nebyla povinna v žalobě specifikovat právní důvod svého nároku, neboť skutečně postačuje uvedení základních skutkových okolností, ze kterých vyplývá její nárok na výživné. Námitky, že soud prvního stupně její nárok formalisticky odmítl z důvodu, že nepožádala o sankční výživné a že ji nepoučil, aby prokazovala, že jí vznikla závažná újma, již ale důvodné nejsou. Nedůvodnou je i námitka, že „veškeré jednání prvostupňového soudu bylo vůči ní neobjektivní a že veškeré důkazy i tvrzení byly hodnoceny jednostranně ve prospěch žalovaného“. Soud prvního stupně postupoval v řízení procesně korektním způsobem a jeho přístup k věci nebyl v žádném případě formalistický a nedošlo jím k porušení žádných práv žalobkyně, a to ani procesních, ani ústavních.

14. Odvolací soud připomíná, že podle ust. § 120 odst. 1 o.s.ř. jsou účastníci povinni označit důkazy k prokázání svých tvrzení. Podle odst. 3 může soud provést jiné než účastníky navržené důkazy v případech, kdy potřeba jejich provedení ke zjištění skutkového stavu vyšla v řízení najevo. Neoznačí-li účastníci důkazy potřebné k prokázání svých tvrzení, vychází soud při zjišťování skutkového stavu z důkazů, které byly provedeny.

Shodu s prvopisem potvrzuje Nikola Ráhová

15. Jedná se zde o tzv. povinnost tvrzení a povinnost důkazní. Žalující strana je povinna uvést ve své žalobě rozhodné skutečnosti, z nichž vyvozuje uplatňovanou ochranu jí tvrzeného práva a musí k tomu uvést potřebné důkazy. V tomto případě žalobkyně svou povinnost tvrzení a důkazní povinnost v popsaném směru řádně splnila, neboť uvedla, na základě jakých skutečností požaduje po žalovaném výživné a jakými důkazy chce toto prokázat.

16. Odvolací soud zdůrazňuje, že v občanském soudním řízení se uplatňuje zásada projednací, podle které jsou účastníci řízení povinni tvrdit všechny pro rozhodnutí významné skutečnosti (povinnost tvrzení); jsou též povinni plnit důkazní povinnost, tedy označit důkazy k prokázání svých tvrzení. Důsledkem nesplnění těchto povinností je vynesení nepříznivého rozsudku pro účastníka, který je nesplnil; soud sám není povinen po významných skutečnostech pátrat a vychází ze skutkového stavu zjištěného na základě ostatních provedených důkazů. Zákon tím vymezuje důkazní břemeno (ust. § 120 odst. 2 o.s.ř.) jako procesní odpovědnost účastníka za výsledek řízení, jenž je určován výsledkem provedeného dokazování. Důkazní břemeno stíhá toho z účastníků, v jehož zájmu je, aby určitá skutečnost, rozhodná podle hmotného práva a účastníkem tvrzená, byla v řízení prokázána v tom smyslu, aby ji soud uznal za pravdivou. Pokud jde o důkazní prostředky, obecně je důkazním prostředkem vše, co je způsobilé zjistit skutkový stav (shodně srov. např. nález Ústavního soudu ČR sp. zn. II. ÚS 385/15 ze dne 8. 12. 2015).

17. Podle ust. § 118a odst. 1 o.s.ř. platí, že ukáže-li se v průběhu jednání, že účastník nevylíčil všechny rozhodné skutečnosti nebo že je uvedl neúplně, předseda senátu jej vyzve, aby svá tvrzení doplnil, a poučí jej, o čem má tvrzení doplnit a jaké by byly následky nesplnění této výzvy. Podle odst. 3 tohoto zák. ust. zjistí-li předseda senátu v průběhu jednání, že účastník dosud nenavrhl důkazy potřebné k prokázání všech svých sporných tvrzení, vyzve jej, aby tyto důkazy označil bez zbytečného odkladu, a poučí jej o následcích nesplnění této výzvy.

18. Podle ust. § 119a odst. 1 o.s.ř. je předseda senátu povinen před skončením jednání, s výjimkou věcí uvedených v ust. § 120 odst. 2, účastníky přítomné při jednání poučit, že všechny rozhodné skutečnosti musí uvést a že důkazy musí být označeny dříve, než ve věci vyhlásí rozhodnutí, neboť později uplatněné skutečnosti a důkazy jsou odvolacím důvodem jen za podmínek uvedených v ust. § 205a, když ust. § 118b, 118c a § 175 odst. 4 část první věty za středníkem tím nejsou dotčena.

19. Procesní předpis sleduje, aby poučení, kterého se má účastníkům ze strany soudu dostat, bylo konkrétní a podrobné a aby se jim dostalo v takovém stadiu řízení, kdy je to pro vedení řízení potřebné, a za takové situace, kdy by mohli bez konkrétního a podrobného poučení pro nedostatek potřebných znalostí procesních pravidel utrpět újmu na svých právech. Je třeba rovněž uvést, že zákon přitom rozlišuje mezi povinností soudu poskytnout poučení při jednání (do této kategorie patří typicky poučení podle ust. § 118a a § 119a o.s.ř.) a při jiném jeho úkonu (např. poučení podle ust. § 15a, § 30 odst. l, § 43 odst. 1 o.s.ř.).

20. Je nutno zdůraznit, že vyžaduje-li procesní situace doplnění rozhodujících tvrzení či dokazování podle ust. § 118a odst. 1 a 3 o.s.ř., je možné takové úkony učinit, avšak jen ve vztahu k těm účastníkům, kteří jsou při jednání soudu přítomni. Tomu nasvědčuje jak gramatický výklad těchto zákonných ustanovení, tak i dosavadní soudní praxe. Znamená to, že účastník, který se nedostavil k jednání a včas nepožádal z důležitého důvodu o jeho odročení, tím soudu znemožnil, aby mu poskytl poučení podle ust. § 118a o.s.ř., jestliže soud projednal věc v nepřítomnosti takového účastníka podle ust. § 101 odst. 3 o.s.ř. Nemohl-li soud poskytnout účastníku poučení podle ust. § 118a o.s.ř. proto, že se nedostavil k jednání, není oprávněn a povinen mu sdělovat potřebná poučení jinak a není ani povinen jen z tohoto důvodu odročovat jednání (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 28 Cdo 1537/2008 ze dne 29. 4. 2008). Jak již bylo výše v odst. 15 uvedeno, žalobkyně svou povinnost tvrzení a důkazní povinnost řádně splnila, neboť uvedla, na základě jakých skutečností požaduje po žalovaném výživné a jakými důkazy chce toto

prokázat. Ze souhrnu skutkových tvrzení žalobkyně jednoznačně vyplýval její požadavek na výživné podle ust. § 760 o.z., nikoli podle ust. § 762 o.z.

21. Z uvedeného vyplývá, že řízení před prvostupňovým soudem není zatíženo vadou řízení ve smyslu ust. § 219a odst. 1 písm. a) o.s.ř. spočívající v absenci řádného poučení žalobkyně o tom, jaké skutečnosti musí tvrdit a prokazovat, aby byla ve sporu úspěšná. Soud prvního stupně totiž neměl důvod žalobkyni poučit podle ust. § 118a odst. 1 a 3 o.s.ř.

22. Je tedy správný jeho závěr, obsažený v poslední větě odst. 158 odůvodnění napadeného rozsudku, se kterým se odvolací soud zcela ztotožňuje.

23. Pokud žalobkyně soudu prvního stupně dále vytýkala, že neúplně zjistil skutkový stav věci, neboť neprovedl navržené důkazy, potřebné k prokázání rozhodných skutečností a na základě provedených důkazů dospěl k nesprávným skutkovým zjištěním, odvolací soud tuto argumentaci odmítá.

24. V první řadě uvádí, že soud prvního stupně není povinen provést všechny navržené důkazy (ust. § 120 odst. 1 o.s.ř.), ale jestliže některé z nich neprovede, měl by v odůvodnění rozhodnutí uvést, proč tyto důkazy neprovedl (ust. § 157 odst. 2 o.s.ř.). Zde zbývá dodat, že neučinil-li tak, může odvolací soud z takové vady vyvozovat důsledky jen tehdy, měla-li tato vada za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Tak by tomu mohlo být jen v případě, že navržené důkazy směřovaly k objasnění skutečností, které jsou významné z hlediska právního posouzení věci a které již zároveň nebyly dostatečně spolehlivě prokázány jinak (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 26 Cdo 428/2008 ze dne 13. 11. 2008).

25. V posuzovaném případě soud prvního stupně neprovedl dokazování (ust. § 120 odst. 1 věta druhá o.s.ř.) důkazy, vyjmenovanými v odst. 148 odůvodnění svého rozsudku a tamtéž dostatečným způsobem (a v souladu s ust. § 157 odst. 2 o.s.ř.) vysvětlil, proč tak postupoval.

26. Namítá-li odvolatelka neprovedení navrhovaných důkazů, patří se uvést, že jedním z aspektů práva na spravedlivý proces je, že v soudním řízení je nutno umožnit účastníku řízení tvrdit rozhodné skutečnosti a k jejich prokázání navrhnout provedení relevantních důkazů. Tomuto právu účastníka řízení pak odpovídá povinnost obecného soudu o návrhu rozhodnout a v případě jeho zamítnutí poté v rozhodnutí ve věci samé odůvodnit, proč soud k provedení navržených důkazů nepřistoupil; okrajovou a obecnou zmínku v odůvodnění rozhodnutí neodpovídající závažnosti věci nelze považovat za řádné odůvodnění v intencích zásady spravedlivého procesu [srov. nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 262/04 ze dne 8. 11. 2006 (N 208/43 SbNU 323)]. Neakceptování důkazního návrhu účastníka řízení lze založit toliko třemi důvody: Prvním je argument, podle něhož tvrzená skutečnost, k jejímuž ověření nebo vyvrácení je navrhován důkaz, nemá relevantní souvislost s předmětem řízení. Dalším je argument, podle kterého důkaz není s to ani ověřit, ani vyvrátit tvrzenou skutečnost, čili ve vazbě na toto tvrzení nedisponuje vypovídací potencí. Konečně třetím je pak nadbytečnost důkazu, tj. argument, podle něhož určité tvrzení, k jehož ověření nebo vyvrácení je důkaz navrhován, bylo již v dosavadním řízení bez důvodných pochybností ověřeno nebo vyvráceno (srov. nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 569/03 ze dne 29. 6. 2004, N 87/33 SbNU 339).

27. Žádného z výše uvedených pochybení se soud prvního stupně v této věci nedopustil, naopak se jeho věcí řádně zabýval a náležitě odůvodnil, na základě jakých důkazů a úvah dospěl ke skutkovým zjištěním, které odvolatelka v odvolání podrobuje kritice. Odůvodnění napadeného rozsudku má racionální základnu a je hájitelné. Jak již bylo výše uvedeno, soud prvního stupně řádně vysvětlil, z jakých důvodů neprovedl odvolatelkou navržené důkazy, přičemž jím uváděné důvody jsou, jak z výše vyloženého vyplývá, ústavně aprobovanými důvody dovolujícími soudu neprovést navržené důkazy.

28. Soud prvního stupně vystihl ve svém rozsudku projednávanou problematiku věcně správně a způsobem zcela vyčerpávajícím a náležitým vyložil, které skutečnosti při svém rozhodování vzal

za prokázané a které nikoliv, o které opřel svá skutková zjištění, jakými úvahami se při svém rozhodování řídil a jaký z nich učinil závěr o skutkovém stavu spolu s přesvědčivým právním hodnocením (ust. § 157 odst. 2 o.s.ř.). Pokud jde o hodnocení provedených důkazů, tak soud prvního stupně vycházel zcela ze zásady volného hodnocení důkazů, upravené v ust. § 132 o.s.ř. a své závěry zformuloval naprosto jasně, srozumitelně a přesvědčivě. Toto hodnocení tedy nevykazuje znaky libovůle, má vnitřní logiku, vychází ze vzájemných souvislostí a je založeno na rozumných úvahách s vysokou mírou přesvědčivosti.

29. Ve světle výkladu podaného soudem prvního stupně a jím správně zjištěnému skutkovému stavu proto odvolací námitky žalobkyně nemohou ani v tomto směru nikterak obstát. Jak již bylo shora uvedeno, odvolací soud se zcela ztotožňuje se všemi skutkovými závěry prvostupňového soudu, uvedenými v odst. 149 odůvodnění napadeného rozsudku. Pokud s nimi žalobkyně ve svém odvolání vyjadřuje nesouhlas stran vzniku jejích zdravotních problémů a obtížnosti získání zaměstnání, je třeba uvést, že se jedná toliko o její subjektivní názor.

30. Prvostupňový soud zaujal i správný názor k otázce trvání manželství účastníků i k příčině rozvratu manželství. Odvolací soud vyslovuje souhlas i se všemi jeho právními závěry, obsaženými v odst. 155 až 158 odůvodnění napadeného rozsudku. V projednávané věci skutečně nedošlo ke kumulativnímu splnění všech podmínek, které vyžaduje ust. § 760 odst. 1 o.z. pro přiznání tohoto typu výživného a žalobě nemohlo být vyhověno.

31. Z uvedeného vyplývá, že řízení před prvostupňovým soudem není zatíženo tvrzenými pochybeními a ve světle jeho výkladu proto odvolací námitky žalobkyně nemohou nikterak obstát. Soud prvního stupně proto nikterak nepochybil, když žalobu v rozsahu, ve kterém nebyla vzata zpět, zamítl a odvolací soud proto výrok II. jeho rozsudku jako věcně správný potvrdil.

32. Akcesorický výrok III. o nákladech řízení odvolací soud podle ust. § 220 odst. 1 písm. a) o.s.ř., za použití ust. § 150 o.s.ř., změnil. Předně konstatuje, že soud prvního stupně provedl v odst. 161 odůvodnění napadeného rozsudku správný výpočet nákladů řízení, které žalovanému v řízení vznikly a proto na něj zcela odkazuje.

33. Odvolací soud připomíná, že z ustálené rozhodovací praxe Ústavního soudu ČR lze vyvodit, že rozhodování o nákladech soudního řízení je integrální součástí soudního řízení jako celku. Pokud tedy obecný soud rozhodne o náhradě nákladů řízení ve zjevném nesouladu s výrokem meritorní věci, je nutno to označit za postup, který porušuje principy základního práva na spravedlivý proces z hlediska článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (srov. např. nález sp. zn. III. ÚS 455/01 ze dne 2. 5. 2002). Pro rozhodování o náhradě nákladů řízení zpravidla platí podle ust. § 142 o.s.ř. zásada úspěchu ve věci (jako zásada hlavní), doplněná v souladu s ust. § 146 odst. 2 o.s.ř. zásadou zavinění.

34. Ústavní soud ČR již judikoval, že poměřovat úspěch a neúspěch ve věci nelze jen tím, jak bylo o konkrétním návrhu rozhodnuto, ale je třeba jej posuzovat v širších souvislostech. V nálezu Ústavního soudu ČR sp. zn. IV. ÚS 1/04 ze dne 13. 1. 2005 pak Ústavní soud ČR zdůraznil, že ani rozhodování o nákladech řízení nesmí být jen mechanickým posuzováním výsledku sporu bez komplexního zhodnocení rozhodnutí v meritu věci. Rozhodnutí o náhradě nákladů řízení má být zřejmým a logickým ukončením celého soudního řízení. V této souvislosti odvolací soud dále připomíná názor Ústavního soudu o tom, že úkolem obecného soudu není pouze mechanicky rozhodovat o náhradě nákladů řízení podle výsledku sporu, nýbrž vždy pečlivě zvážit, zda neexistují další rozhodující okolnosti mající podstatný vliv na přiznání či nepřiznání náhrady účelně vynaložených nákladů. Citované zákonné ustanovení obsahuje relativně neurčitý pojem (slovní spojení) „účelné“ uplatňování nebo bránění práva; při jeho výkladu je třeba zohlednit okolnosti, které by byly jakkoliv právně významné pro rozhodování ve věci, nemusí ještě bez dalšího dávat odpověď i na otázku spravedlnosti rozhodnutí o nákladech řízení. V této souvislosti pak odvolací soud připomíná i zásadu vyslovenou Ústavním soudem ČR o tom, že

obecný soud je povinen vždy mít na zřeteli účel soudního řízení, tedy poskytování soudní ochrany právům (článek 90 Ústavy).

35. Podle ust. § 150 o.s.ř. platí, že jsou-li tu důvody hodné zvláštního zřetele, nebo odmítne-li se účastník bez vážného důvodu zúčastnit prvního setkání s mediátorem nařízeného soudem, nemusí soud výjimečně náhradu nákladů řízení zcela nebo zčásti přiznat.

36. Toto zákonné ustanovení umožňuje soudu, aby ve zcela výjimečných případech z důvodu hodných zvláštního zřetele účastníku, který by jinak měl právo na náhradu nákladů řízení, tuto náhradu zcela nebo zčásti nepřiznal. Závěr soudu o tom, zda jde o výjimečný případ a zda tu jsou důvody hodné zvláštního zřetele, musí vycházet z posouzení všech okolností konkrétní věci. Nejde přitom o libovůli soudu, ale o pečlivé posouzení všech rozhodných hledisek. Při zkoumání, zda tu jsou důvody hodné zvláštního zřetele, soud přihlíží v prvé řadě k majetkovým, sociálním, osobním a dalším poměrům všech účastníků řízení, přičemž bere na zřetel nejen poměry toho, kdo by měl hradit náklady řízení, ale je nutno také uvážit, jak by se takové rozhodnutí dotklo zejména majetkových poměrů oprávněného účastníka. Samozřejmě je nutno pečlivě zvážit i okolnosti, které vedly k soudnímu řízení, k postoji účastníků v průběhu řízení a další.

37. Odvolací soud má za to, že s ohledem na obsah spisu a na provedené dokazování se právě v této věci jedná o případ, který odůvodňuje postup podle ust. § 150 o.s.ř. Zdůrazňuje, že se jedná o spor o výživné mezi rozvedenými manžely a finanční situace žalobkyně není dobrá, když má i vyživovací povinnost k dceři účastníků. Uzavírá, že neuložení povinnosti žalobkyně nahradit náklady odvolacího řízení žalovanému v plném rozsahu není zjevnou a nepřiměřenou tvrdostí, též s ohledem na charakter tohoto sporu a s přihlédnutím k výše popsaným principům, vyjádřeným v citovaných rozhodnutích Ústavního soudu ČR. Nelze než rovněž konstatovat, že i znění ust. § 8 odst. 2 věta za středníkem SAT není zákonodárcem zcela ideálně naformulované a často dochází, jako v této věci, k nepřiměřené výši tarifní hodnoty vzhledem k předmětu řízení.

38. Výrok III. napadeného rozsudku proto odvolací soud podle ust. § 220 odst. 1 písm. a) o.s.ř. změnil tak, že náklady řízení žalovaného, vyčíslené prvostupňovým soudem ve výši 121 849,11 Kč, přiznal toliko v rozsahu 10%, což činí (po zaokrouhlení) 12 185 Kč, ve zbývající části jej jako věcně správný podle ust. § 219 o.s.ř. potvrdil. Rozsah 10% má odvolací soud ve smyslu ust. § 150 o.s.ř. a shora uvedenému za odpovídající.

39. O nákladech odvolacího řízení rozhodl odvolací soud podle ust. § 224 odst. 1 o.s.ř. a ust. § 142 odst. 1 o.s.ř., opět za použití ust. § 150 o.s.ř. Uzavírá, že neuložení povinnosti žalobkyni nahradit náklady odvolacího řízení žalovanému v plném rozsahu není rovněž zjevnou a nepřiměřenou tvrdostí, a to ze stejných důvodů, pro které byly kráceny náklady řízení před prvostupňovým soudem.

40. Zcela procesně úspěšnému žalovanému vznikly ve stádiu odvolacího řízení náklady spojené s právním zastoupením advokátem podle vyhl. č. 177/1996 Sb., ve znění platném od 1. 1. 2025 (dále jen „AT“). Ty jsou tvořeny dvěma hlavními úkony po 10 700 Kč [ust. § 11 odst. 1, a to 1x podle písm. d) - vypracování vyjádření k odvolání, a 1x podle písm. g) - účast na jednání dne 9. 4. 2025, když výše je dána ust. § 7 bod 6. AT, ve spojení s ust. § 8 odst. 2 AT] a dvěma náhradami hotových výdajů po 450 Kč (ust. § 13 odst. 4 AT), náhradou 21% daň z přidané hodnoty [ust. § 47 odst. 1, písm. a) zák. č. 235/2004 Sb. v platném znění] z výše uvedených položek ve výši 4 683 Kč (ust. § 137 odst. 3 o.s.ř.). Celkové náklady žalovaného tedy činí za tuto část řízení 26 983 Kč a jejich náhrada v rozsahu 10%, která činí (po zaokrouhlení) 2 698 Kč, mu byla přisouzena v obecné pariční lhůtě (ust. § 160 odst. 1 věta před středníkem o.s.ř.) a na zákonné platební místo (ust. § 149 odst. 1 o.s.ř.).

Shodu s prvopisem potvrzuje Nikola Řáhová

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat u soudu, který rozhodoval v prvním stupni, dovolání k Nejvyššímu soudu České republiky, a to do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak, když přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat jen dovolací soud.

Praha 9. dubna 2025

JUDr. Hana Lojkásková v. r.
předsedkyně senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje Nikola Řáhová